Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXII. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 5. MARCA (MARCH 5), 1940 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 46

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

TALIJA PROTESTIRA PROTI ANGLEŠKI BLOKADI

Dovoz nemškega premoga ustavljen

POGAJANJA Z AMERIŠKIMI DRUŽBAMI

RIM, 4. marca. — Italijanska vlada je naslovila oster protest London zaradi raztegnitve pomorske blokade, ki je ustavila dovoz nemškega premoga v Italijo. V protestu naglaša, da blokada ograža ekonomske in politične odnošaje med Italijo in Veliko Britanijo.

London, 4. marca. — Nemški premog na poti v Italijo na italijanskih parnikih bo zasežen kot kontrabant po angleških bojnih ladjah, se glasi uradno naznanilo. Odnošaji med Veliko Britanijo, ki so bili že zrahljani, se bodo poslabšali zaradi nove politike.

Anglija je oplazila Italijo, ker se pogajanja glede sklenitve nove trgovinske pogodbe izjalovila. Nedavno je Italija sklenila pogodbo z Nemčijo, kar je razjedlo Anglijo in Francijo. Vrnitev italijanskega poslanika v Rim se smatra za značilnost, ker je Anglija takoj naznanila prekinjanje pogajanj.

Dokler so se pogajanja vršila, je Anglija ovirala pošiljanja nemškega premoga v Italijo v pričakovanju, da bo slednja sklenila kupčijo, da vzame 3,000,000 ton premoga od Anglije v zameno za industrijske produkte. Italija je odbila predlog. Anglija se je že maščevala.

Angleški krogi pravijo, da je premog kontrabant in imajo popolno pravico glede ustavitve dotoka nemškega premoga v Italijo. Londonski časopisi napovedujejo, da bo Italija vložila oster protest pri vladi.

Rim, 4. marca. — Italija, ki je bila vsled angleške akcije odrezana od nemških premogovnikov, ki so jo zalagali s premogom, se bo začela pogajati z ameriškimi družbami, da dobi 3,000,000 ton premoga v Združenih državah in tako odvrne pomanjkanje. Pogajanja se že vršijo s privatnimi interesi, toda pogodbo, če bo sklenjena, lahko odobri ali pa zavrže ameriška vlada. Če jo bo slednja podpisala, bo morda s tem odprla pot reviziji trgovinskih odnošajev med Italijo in Združenimi državami.

Washington, D. C., 4. marca. — Ameriške premogokopne družbe in železnice bi dobile $13,000,000, ako bo Italija kupila tri milijone ton premoga v Ameriki. Transportacija bi stala nadaljnjih $53,000,000. Večji del te sote bi dobile ameriške parobrodne družbe za prevoz premoga čez Atlantik.

Kitajske tajne grupe se združile

Pomoč vladi generala Kaišeka

Čungking, Kitajska, 4. marca. — Tajne organizacije, ki že stoletja igrajo važno vlogo v kitajskem političnem in ekonomskem življenju, so naznanile združitev v centralni organizaciji in obljubile podporo generalu Kaišeku, vrhovnemu poveljniku kitajske oborožene sile, v borbi proti japonskim imperialistom.

Te organizacije imajo okrog 20,000,000 članov. Nekatere so bile aktivne v dobi, ko je Kitajsko vladala dinastija Ming. Igrale so veliko vlogo v revoltu leta 1850 in revoluciji, ki je rezultirala v ustanovitvi kitajske republike. Organizacije so si izbrale ime Državljanska samopomoč. Imena glavnih voditeljev niso znana.

Kermit Roosevelt odrine na Finsko

Poveljnik mednarodne brigade

London, 4. marca. — Kermit Roosevelt, sin bivšega ameriškega predsednika Teddyja Roosevelta, je naznanil, da bo kmalu odpotoval na Finsko kot poveljnik mednarodne brigade, ki se bo borila proti Stalinovim četam. Brigada že zdaj šteje 500 mož in Roosevelt upa, da bo kmalu narasla na 3000 mož.

To je bila prva njegova izjava, odkar je odbor za pomoč Finski naznanil, da je bil izbran za poveljnika prostovoljcev, ki so se prijavili za službo na strani finske armade. Kot poveljnik mednarodne brigade je bil zaprisežen zadnjo soboto.

Kermit Roosevelt je bil major v angleški armadi. To pozicijo je dobil, ko je postal angleški državljan. V zadnji svetovni vojni se je boril na strani britske armade. Njegovo brigado tvorijo Angleži, Kanadčani in Američani.

Muslimani apelirajo na Američane

Zaščita muslimanske manjšine v Indiji

New Delhi, Indija, 4. marca. — Sir Abdoola Maroon, načelnik Vseindijske muslimanske lige, je včeraj apeliral na Američane, naj posredujejo med njegovo organizacijo in Vseindijskim kongresom. V apelu naglaša, da hočejo indijski nacionalisti dobiti dominacijo nad 90,000,000 muslimani, ki žive v Indiji. Kongres noče ničesar slišati o problemu bodočnosti muslimanov.

"Pred Veliko Britanijo sta dve alternativi," je rekel Maroon. "Insistirati mora, da Vseindijski kongres sklene sporazum z muslimani in drugimi manjšinami, katerih skupna sila prekaša njegovo, ali pa sprejeti zahteve kongresa. V slednjem slučaju bo ona odgovorna za izbruh civilne vojne."

Komunizem se je reformiral, pravi Coughlin

Detroit, Mich., 4. marca. — Rev. Charles E. Coughlin je včeraj v svojem govoru po radiu izjavil, da se komunizem obrača proč od ateizma in formira materialistično religijo. "Ako Lenin, Trocki in Bela Kun niso cenili važnosti religije v vladanju ljudstev, njih nasledniki v uradih ne bodo delali takih zmot," je rekel Coughlin. "Njih religija bo drugačna — religija telesa, ne duha; religija človeka, ne Boga; religija sveta, ne nebes, toda religija bo, čeprav bo nadomestila Krista z antikristom. Komunizem je zavrgel delovno obleko persekucije, masakrov in konfiskacije. Zdaj se pripravlja, da vrže nase večerno obleko strpnosti in človekočutnosti."

Habsburški nadvojvoda na poti v Ameriko

Lizbona, Portugalska, 4. marca. — Nadvojvoda Oton je včeraj odrinil z veleletalom American Clipper iz tega mesta v Ameriko. V Baltmore, Md., bo prišel danes. Kaj je namen njegovega obiska, ni bilo pojasnjeno. Nekateri trdijo, da bo skušal dobiti oporo pri ameriških katolikih v borbi, da zasede avstrijski prestol. Njegov oče Karol je bil zadnji avstrijski cesar. Z Otonom je odpotoval tudi njegov tajnik grof Trauttmansdorff.

FINCI SE UMAKNILI NA DRUGO BOJNO ČRTO

Sovjetska brigada zajeta pri Ladoškem jezeru

LETALSKA BAZA BOMBARDIRANA

Helsinki, Finska, 4. marca. — Finske čete so se umaknile na drugo obrambno črto v nekaterih krajih fronte v karelijski zemeljski ožini, toda Ruse, ki napadajo Viipuri, strategično mesto, s treh strani, še vedno drže nazaj. Poveljstvo je sinoči naznanilo, da so bile sovjetske čete vržene nazaj z velikimi izgubami na vzhodni strani karelijske ožine, severno od Ladoškega jezera. Čez tisoč Rusov je padla v bitki.

Poročilo pravi, da je bila ruska brigada s tanki zajeta in uničena pri Ladoškem jezeru, kjer je bila pred nekaj tedni osemnajsta sovjetska vojaška divizija poražena. Ruske izgube znašajo 2050 ubitih in ranjenih. Finci so zaplenili 105 tankov, 200 tovornih avtov, 28 avtomobilov in veliko zalogo drugega orožja in municije.

Na fronti pri Kuhmu in Salli so Finci odbili naskoke na svoje posicije. Rusi so se morali umakniti več milj nazaj in Finci so zasedli več pozicij, s katerih so se sovjetske čete umaknile.

Sovjetski letalci še vedno napadajo z bombami mesta v južnem delu Finske. Tarča ruskih bomb so bila mesta Kouvala, Inkeroinen, Lappeenranta, Hiitola, Antrea, Mikkeli, Lahti Riihimaki, Tampere in Turku. Finski letalci pa so bombardirali sovjetske vojaške koncentracije v ozadju fronte, letalske baze in železnico, ki vodi iz Leningrada na fronto. Dva ruska vojaška vlaka sta bila uničena v napadu.

Avtoritete so zanikale poročila, da so finske čete zanetile požare v Viipuriju, ko so se Rusi približali mestu. Ta poročila, objavljena v Moskvi, so brez vsake podlage, pravijo avtoritete. Te dalje pravijo, da so utrjene pozicije pri Viipuriju še vedno v finskih rokah.

Stalin pošilja sveže čete na fronto v karelijski ožini, kjer so v teku srdite bitke že več tednov. Ruski uspehi kljub ogromni premoči so malenkostni.

Domače vesti

Novi grobovi v Pennsylvaniji

Pittsburgh, Pa.—Tu sta pred kratkim umrla Frank Ostroško, star 58 let in rojen pri Komnu na Krasu ter Anton Penko, star 74 let in rojen v Zarečju pri Ilirski Bistrici na Primorskem. Noben ni spadal k SNPJ. — V Slickvillu, Pa., je 1. marca umrl Frank Medvešek, star 52 let in rojen v Št. Janžu pri Krškem na Dolenjskem. Bil je član društva 379 SNPJ.

Nesreča v Pueblu

Pueblo, Colo. — Br. Frank Boltezar se zdravi za opeklinami, ki jih je dobil na mestnem smetišču.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Dne 1. t. m. naglo umrla Karolina Malnar, roj. Čuk, stara 63 let in doma iz Helendola pri Kočevju. Bila je vdova in tu zapušča sina in sestro, v stari domovini pa tri brate. Bila je članica društva 53 SNPJ. — V sanatoriju Mentorju je umrl John Čar, samski, star 64 let in doma iz Retja pri Loškem potoku. V Ameriki je bil 47 let in tu ne zapušča sorodnikov. — Rojak Frank Stopar je odprl novo gasolinsko postajo v naselbini.

Požar uničil urad švedske komunistične stranke

Stockholm, Švedska, 4. marca. Poslopje v Luelaaju, kjer je bil glavni stan švedske komunistične stranke, je zgorelo in pet oseb je izgubilo življenje. Kako je ogenj nastal, ni znano. Avtoritete sume, da so ogenj zanetili ljudje, ki sovražijo komuniste zaradi stališča, ki so ga zavzeli napram rusko-finski vojni. Med onimi, ki sta izgubila življenje, sta bila Arthur Hellberg, upravitelj lista Norskensflammen, glasila komunistične stranke, in njegova žena.

WELLES ODPOTOVAL IZ BERLINA V ŠVICO

Rezultat razgovorov z Nemci ni znan

IZBOLJŠANJE ODNOŠAJEV

Berlin, 4. marca. — Ameriški državni podtajnik Summer Welles je sinoči odpotoval iz Berlina proti Švici, kamor bo dospel danes. Mejo bo prekoračil pri Bazlu, odkoder bo vlak nadaljeval pot proti Lauzani, kjer so ostali nekateri člani Wellesove misije, ko je on odpotoval v Berlin. V Švici bo ostal dva dni, nakar bo odpotoval v Pariz, kjer se bo sestal s francoskimi voditelji.

Rezultat njegovega obiska v Berlinu, kjer se je sestal s Hitlerjem, maršalom Goeringom, Rudolfom Hessom, dr. Schachtom, bivšim finančnim ministrom, in dr. Hansom Dieckhoffom, ki je bil nemški poslanik v Washingtonu, ni znan. Naznanjeno je bilo le, da bo Welles obvestil predsednika Roosevelta in državnega tajnika Hulla o stvareh, ki so bile predmet razgovorov med njim in nemškimi voditelji.

Diplomatični krogi v Berlinu ne verjamejo, da je obisk Rooseveltovega odposlanca ustvaril možnost za pogajanja, ki naj bi vzpostavila mir v Evropi. Edino, kar se lahko zgodi, je obnova normalnih diplomatičnih odnošajev med Nemčijo in Združenimi državami.

Nacijski tisk naglaša, da Nemčija ne bo sklenila miru, dokler ne bo Velika Britanija na tleh. Njen vpliv v škandinavskih državah mora biti zlomljen in njena kontrola morja uničena. Nemčija mora postati dominantna sila v centralni in vzhodni Evropi, poleg tega pa mora dobiti nazaj kolonije, katere je izgubila v svetovni vojni. Španija in Italija morata tudi dobiti svoje, prva Gibraltar, druga pa Malto, otok v Sredozemskem morju. Obe državi se smatrata za jetnico v Sredozemskem morju, ker Velika Britanija kontrolira Gibraltar.

Reakcija se ne zmeni za rešitev problema brezposelnosti.

Vojna pomeni konec kapitalizma

Tako je rekel Etbin Kristan v nedeljo

"Prepričan sem, da s koncem sedanje vojne bo tudi konec kapitalističnega reda," je rekel med drugim Etbin Kristan, bivši urednik Proletarca in sedanji urednik Cankarjevega glasnika, ki je bil glavni govornik na slavju petintridesetletnice Proletarca zadnjo nedeljo popoldne v nabito polni dvorani SNPJ.

Kristan je v svojem pol ure trajajočem govoru poudaril, da to ni običajna vojna, kakršna je bila svetovna in mnogo drugih, čeprav nekateri na vsa usta zatrjujejo, da ni nobene razlike med sedanjo vojno in prejšnjimi. Ti ljudje se hudo motijo.

Glede Proletarčevega jubileja je Kristan rekel: "Če bi mi verjeli v čudeže, bi lahko rekli, da je nepretrgan obstoj slovenskega socialističnega lista v tujini, tisoče in tisoče milj od stare domovine, skozi 35 let čudež — ker pa ne verujemo v čudeže, moremo le konstatirati, da je 35 let življenja socialističnega lista med nami zelo važen zgodovinski dogodek za Slovence."

Drugi govornik, ki je govoril angleško, je bil Maynard C. Kruger, profesor ekonomije na čikaški univerzi, član odbora socialistične stranke in član SNPJ. Njegova značilna izjava je bila, da za socialiste danes ni več dovolj, da se bojujejo za kolektivizem, pač pa se mora vsak iskren socialist vprašati: kakšen kolektivizem hočem? "Rusija ima danes kolektivizem in deloma ga ima Nemčija, ampak pri meni ruski in nemški kolektivizem ni še noben socializem," je rekel Kruger. "Totalitarni kolektivizem (komunizem in fašizem) je slabši kot privatni kapitalizem, zato je današnja naloga socialistov, da se borijo za demokratični kolektivizem, ki je edini pravi socializem. Demokratični kolektivizem ukljuučuje več vrst ljudskega lastništva sredstev produkcije in distribucije — državna last, kooperativna last — ki med seboj tekmujejo in druga drugo vzpodbujajo; prav tako mora demokratični kolektivizem ukljuučevati več delavskih strank in unij, ki tudi med seboj tekmujejo in se z javnim kritiziranjem izboljšujejo, kar pa je pod diktaturo nemogoče."

Gornje Krugerjeve besede so značilne zaradi tega, ker je bil profesor Kruger še pred tremi leti goreč militant.

Slavnost 35-letnice Proletarca je bila sijajen moralni in materialni uspeh. Navzočih je bilo čez 500 oseb in videli smo znane obraze iz Milwaukeeja, Waukegana, Springfielda in La Salla, kakor tudi mnogo čikaških rojakov, ki redkokdaj pridejo na prireditve na zapadni strani mesta. Več o tej proslavi drugič.

Mezda topilničarjem v Montani znižana

Butte, Mont., 4. marca. — Anaconda Copper Mining Company je znižala delavcem v topilnicah mezdo za 25 centov na dan. Družba pravi, da je redukcija prišla avtomatično na podlagi pogodbe z unijo, ki se glasi, da se dnevna mezda zniža s $6 na $5.75, kadarkoli cena bakru pade pod 11 in pol centa funt.

Bolgarija proslavila obletnico svoje neodvisnosti

Sofija, Bolgarija, 4. marca.— Bolgarija je proslavila svojo 62-letnico neodvisnosti od Turčije z vojaškimi paradami v Sofiji in zahvalnimi službami v cerkvah. Tisk je ob tej priliki posvetil dosti prostora vlogi Rusije, ki jo je igrala l. 1878, ko je pognala Turke iz dežele, dočim so govorniki naglašali tradicionalno prijateljstvo med Bolgarijo in Rusijo.

ANGLEŽI ZASEGLI NEMŠKI TOVORNI PARNIK

Osem letal uničenih v bitkah v zraku

NAPAD NA HOLANDSKA PARNIKA

Aruba, Trinidad, 4. marca. — Poskus treh nemških tovornih parnikov, ki so skušali pobegniti iz tukajšnje luke, se je ponesrečil. Angleške bojne ladje so zasegle enega, drugega potopile, tretji pa je pobegnil nazaj v luko in se tako izognil zasegi. Zajeti parnik je Heidelberg, potopljeni pa je bil Dundee. Parnik Antilla se je vrnil v pristanišče. Slednji je eden izmed štirih nemških parnikov, ki so se skušali izmuzniti mimo angleških bojnih ladij, ki so prežale nanje zunaj luke.

Pariz, 4. marca. — Pet nemških bombnikov je bilo sestreljenih v zadnjih 24 urah, se glasi tu objavljeno poročilo. Dva so uničili Francozi, tri pa Angleži.

(V Berlinu objavljena vest pravi, da so nemški bombniki sestrelili tri francoska letala zadnjo soboto.)

"Več naših letal je uprizorilo ogledniške polete nad Nemčijo," pravi uradno francoske poročilo. "Dva nemška bombnika sta bila uničena v bitki v zraku. Vsa letala so se srečno vrnila v domače baze."

Berlin, 4. marca. — Uradno poročilo omenja bitko med nemškimi in francoskimi letalci, ki se je vršila v zraku nad reko Mozelo. Eno francosko letalo je bilo sestreljeno. Več letal je invadiralo francosko ozračje in nekatera so se pojavila nad pariškimi predmestji. Letala so napadla z bombami tudi angleške parnike in nekatere od teh so bombe potopile, druge pa poškodovale.

Nacijski krogi so osmešili v Londonu objavljeno poročilo, da so angleški letalci invadirali ozračje nad Berlinom in metali letake med prebivalce.

Amsterdam, Holandska, 4. marca. — Dva holandska parnika, Sint Annaland in Schieland, sta bila napadena iz zraka na poti iz Newcastla, Anglija, v domačo luko, se glasi uradno poročilo. Krogla in bombe so deloma poškodovale parnika, toda noben mornar ni bil ranjen. Identiteta letal ni bila ugotovljena.

Nemčija odgovorila belgijski vladi

Nova invazija belgijskega ozračja

Berlin, 4. marca. — Nemčija je izrazila obžalovanje, ko je belgijski poslanik protestiral pri zunanjem uradu zaradi invazije belgijskega ozračja zadnjo soboto. Nemški bombnik je napadel dve belgijski letali in ju uničil. Eden pilot je izgubil življenje, eden pa je bil težko ranjen.

Nacijsko uradno pojasnilo na belgijski protest je, da je bil napad na letali izvršen pomotoma. Pilot bombnika je mislil, da sta letali angleški in zato ju je napadel.

Bruselj, Belgija, 4. marca. — Bojna letala, katerih identiteta še ni bila ugotovljena, so se včeraj pojavila nad belgijskim ozemljem pri Brusilju. Topniške baterije so pričele streljati in jih odpodile.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (razen Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1940), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Glasovi iz naselbin

Vse po starem

Cleveland, Ohio. — Mi v naši metropoli ostajamo pri starem. Nič noveba, kakor ni posebnosti na ruski fronti. Na Finskem in Ruskem je mrzlo vreme in pri nas pa ravno tako. Tam je "blitz-krieg", pri nas je "sitzkrieg"; ko smo mi metropolski gl. imeli "blitz-krieg", je bil na Finsko-Ruskem "sitzkrieg". Bliskovito vojno hočejo sedaj preseliti v poslopje glavnega urada na Lawndale. Molek in Garden sta Finca, a Rusi prihajajo od drugih vetrov. Bliska se sicer, ali grmenja in toče ne bo.

Škofovska prepoved nad italijansko katoliško cerkvijo je še vedno v veljavi. Ker nobeden duhovnik ne sme brati v tisti sveti blagoslovljeni cerkvi svete maše, krstiti, poročiti, brati tihe maše za umrlim, dokler prevzvišeni ne dvigne tiste svoje stroge prepovedi. Oh te uboge duše, kam bodo šle sedaj? No tisti, ki so še zvesti škofu, morajo podpisati zvestobo, ker odveza v tem slučaju ni veljavna. Le pero in tinta je tisto, kar prepriča škofa, da je faran lojalen cerkvenjak. Upanje je, da bo zmagal ukaz, da se razveljavi tista strašna prepoved in nebeška vrata bodo zopet odprta italijanskim dušam.

Tako je kaznoval naš škof "most reverend" Joseph Schrembs Italijane in radi tega je zadela Schrembsa velika čast. Sam Italijan papež Pius XII. mu je poslal "pallium" — kaj je to, vprašajte Ameriško Domovino, ker oni se razumejo na to. Jaz ne, ker nisem bil nikoli strežaj pri sveti maši in ne razumem latinski. Čudno je le to, da so bili Italijani kaznovani, a Italijan je nagradil kaznovalca. Pa še recite, da nismo neumni ljudje. In tako neumne nas je Bog ustvaril, po tolmačenju svetega pisma, ki ga zna razlagati Trunk. Kako lepo je za nas, ki nismo katoliške vere, kakor je Anton Grdina, in nas taka prepoved nič ne briga, še v dopadenje nam je.

Na 18. januarja so bili tukaj pri pogrebu Johna Paulina, ki je padel pri Dolganovi trgovini radi srčne kapi, in so vprašali za tega pisača, ni pa bilo nikogar, ki bi jim povedal, kje stanuje. To mi je potem povedal Arthur Burgess, ki je dejal, da bi ju on pripeljal, pa je bil bolan. Torej Amerikanec bi to storil, le Slovenca v največji naselbini ga ni bilo, da bi znal, kje me vrag drži. To so bili mrs. in mr. Matt Kaneg iz Schenevusa in mrs. Galja iz Worcesterja, New York. Kadar pridete še sem in vam ne bodo hoteli povedati, kje je Muskoka Ave., vprašajte pa za fotografa Johna Bukovnika, ki je ravno na vogalu 185th Street in Muskoka Avenue in potem boste lahko našli. Da sem to omenil, je radi tega, ker se je že prej zgodilo, da dobri rojaki niso hoteli povedati, dasi so znali, kje stanujem.

Oni dan sem šel s svojo mrs. v kino gledališče La Salle. Slišal sem in rekla mi je dobra ženska enkrat, da je videla "Ninotchko" in se je zelo smejala. Ker se tudi jaz rad smejem, sem hotel videti "Ninotchko". Najbolj sem se smejal, ko je došla iz Moskve kot agentinja v Pariz. Trije sovjetski predstavniki, ki so čakali zastopnika, niso znali, ali je mož ali ženska. Pa so videli bolj malega možica s "kufrom" in hajd k njemu. Ali on gre k neki ženski, dvigne roko v pozdrav "heil Hitler" in jo poljubi. Ta ni, so si mislili in se obrnili, ker je bil pravi zastopnik Ninotchka (Greta Garbo).

Potem, ko so se vrnili nazaj in jim je bilo dolgčas po Parizu, jih je Ninotchka povabila na "party". Ali v sovjetski državi ne sme biti partyja. Pa jo vpraša njena sodružica: Ja, kaj jim boš pa servirala? Ninotchka: Jaz imam dva jajca in oni prinesejo vsak svoja dva s sabo! Dobro so se zabavali, dokler ni pokukal špion delavske države, kakor n. pr. v Pennsylvaniji v nedeljo, če plešejo, da jih bo aretiral.

Ne vem, kako si je upal naš Tone Jankovičev napisati tako lep dopis o našem tajniku Slovenskega delavskega doma, ker sta stara prijatelja. No, če bi ga jaz pisal, bi bil strašansko kritiziran, če bi moj dopis ne obležal v temnem predalu. Izgleda, da sem ubogi hlapec Jernej, ki bom moral, kakor Jernej, do cesarja oziroma do belega očeta v Washington po svoje pravice. Bog se me usmili, ker vse se mi cenzurira, celo zapisniki. Sem nerazumljiv človek.

Jaz ne morem zapopasti, zakaj je morala priti točka v pravila našega delavskega doma, da mora biti vsak direktor državljan? Ker, ko so prodajali delnice, niso nikoli vprašali, ali si državljan. In ko je bil Joško Penko tajnik, ni bil državljan (sedaj je), pa takrat ni bilo protipostavno, sedaj pa je.

Kar se mene tiče, jaz nisem še nikomu vsiljeval, da se naj kdo z menoj strinja, kakor se mi zdi, da Tone Garden ne vsiljuje svojega prepričanja, da se morajo v metropoli z njim strinjati. Ko je še bil pri nas v Clevelandu, jih je znal potipati tudi pri Enakopravnosti, kar ne moremo pričakovati od drugih poročevalcev iz metropole. Ampak predložili smo vam fakte in oni, ki so me podprli, so se prej prepričali, če so fakti. Če se pa vi nočete strinjati s fakti, God bless you. Prečitajte zapisnik Slovenskega narodnega doma, ki je bil priobčen v Enakopravnosti, in ako ga razumete, imate na krožniku rezultat in fakte, kako se dela dobiček brez kegljišč. In nato se postavite na glavo.

Nekateri mislijo, ako sem se malo pošalil o kravah in mleku, da pijem samo mleko. Pa se jako motite. Prav malo pijem, pa naj bo mleko, voda, pop, piva nič, največ kave, ker nekaj moram piti. Pivo, pop, vino, tomatoes, hruške, sploh vse, kar vsebuje kislino, mi dela glavobol, ker sem bil poškodovan na glavi. In ali naj se silim s tem in pijem, da bom vam ustregel in sam trpel? Moj odlok je, ne! In radi tega je sklenil John Olip, član gospodarskega odbora, da bo kupil kozo v Clarendon Hillsu in ko pridem v Chicago, mi bo serviral kozjega mleka, če ne bom več imenoval mleka v dopisu. Moj pajdaš John iz Strabana, Pa., mi je zadnjič dal v butter milk malo železne vode, da bi se mi jezik razvezal. In sodba je bila, da je delovalo. Ampak mleko je bilo močnejše, umorilo je "fire" vodo, da nisem niti vedel, da je v mleku.

Ko smo zborovali v Labor Centru, je dejal F. Zaitz Johnu Trčelju, da je železni mož, Gorišku, da je jekleni mož, kaj si pa ti, Barbič? Trdnejši kakor železo in jeklo, radi tega ne maram železne in ne "fire" vode.

Frank Barbič, 53.

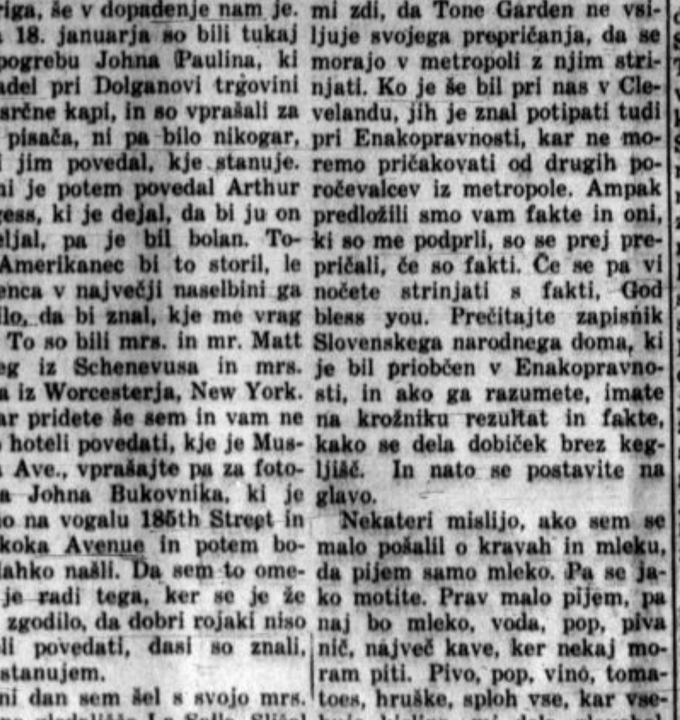

Prizor iz demonstracij proti možnemu vstopu Amerike v vojno v New Yorku.

Senatorja Elbert D. Thomas (levo) in Robert M. La Follette.

O Fincih in Rusih

Cleveland. — Taktika Prosvete glede Fincev in Rusov je preveč enostranska. Razkrinkavanje "buržvazne" Rusije in tarnanje o ubogih Fincih prav nič ne koristi konstruktivnemu pravcu, tikajočega se izboljšanja bednega delavčevega položaja. Čital sem v Prosveti, kdor ne simpatizira s Finci, odobrava s tem barbarski čin Stalina, kakor tudi Mussolinija, ki je ugrabil Trst, in Hitlerja, ki je ugrabil Poljsko. Kaj pa, ako je človek nevtralen in gleda stvari take, kakršne so?

Ni mi znano, koliko so škandinavske države simpatizirale s Slovenci, ko je Italija ugrabila Trst in Primorsko; prav tako ne verjamem, da so Poljaki imeli kake simpatije do primorskih Slovencev in sploh za slovenski narod. Čitali pa smo, da je bil na sejah Lige narodov Litvinov zagovornik zatiranih malih narodov, in s Čehoslovakijo je bila Rusija v prijateljski zvezi. Za slučaj preteče nevarnosti od strani Nemčije, so bile Anglija, Rusija in Francija v dogovoru, da pomagajo Čehoslovakiji, ako jo napade Hitler. (Obrambno zvezo so imele le Francija, Rusija in Čehoslovakija, ne pa Anglija; slednja je sicer s Francijo vred "garantirala" okrnjeno mejo Čehoslovakiji po znani monakovski kupčiji.—Ured.)

Kot smo čitali, sta se tem dogovorom izneverili Anglija in Francija, morda zato, da spravita Rusijo v past, ako bi Čehoslovakom pomagala. Te spletke Anglije in Francije so odvrnile Rusijo, da ni šla v ogenj po kostanj, in sicer v prvi vrsti za Anglijo in v drugi vrsti za Hitlerja. Te nečedne spletke so dale priliko, da je lahko vzel Čehoslovakijo in s tem dal Rusiji razpoloženje za nove smernice zunanje politike. Litvinov je šel in na njegovo mesto je prišel Molotov, zagovornik zbližanja med Rusijo in Nemčijo, nakar je sledila tesnejša zveza med obema, rezultat pa je bil razkosanje Poljske in napad na Finsko. Predno pa je Rusija storila ta korak, smo čitali, da se je s Finsko pogajala za mirno rešitev tega vprašanja, kot je razvidno iz sledečega poročila:

"Vojna med sovjetsko Rusijo in Finsko je izbruhnila, ker Finska ni pristala na ureditev narodne in strateške meje, kakor je predlagala sovjetska Rusija, ki je nudila Finski deželo Karelijo v izmeri 210,000 kvadratnih metrov, za kar odstopi Finska Rusiji 3970 kvadratnih metrov severno od Leningrada kopniške ožine. Železnico, ki teče na odstoplem teritoriju, kupi Rusija za 120 milijonov mark. Za varnost posesti v Finskem zalivu odstopi Finska sovjetski Rusiji Hango, kjer si sme Rusija urediti svojo pomorsko bazo ter oporišče za letalstvo. Nadalje odstopi Finska še tri male otoke ter polotok Ribačij za odškodnino 300 milijonov finskih mark. Ti pogoji so navedeni v pogodbi, ki sta jo podpisala Molotov in Kunisen, od sovjetske Rusije priznan predsednik Finske republike." (Jutro, 3., 12., 1939.)

Bernard Shaw, angleški pisatelj, ima sledeče mnenje o tem vprašanju: "Finska je bila po zaslugi vlade v hudi zmoti. Ne smela bi zavrniti sovjetskih zahtev, ki niso v nobenem nasprotju z njeno neodvisnostjo, marveč nasprotno, celo v njenem interesu. Nobena sila ne more trpeti take meje, s katere je mogoče streljati na mesto kakor je Leningrad. Tu ni šlo za to, da si Sovjetska unija podvrže malo Finsko, marveč zgolj za željo Rusije, da si zajamči svojo varnost, in radi tega je bilo od Finske absurdno, da ni pristala na ruske predloge o teritorialnih zamenjavah." (Jutro, 5., 12., 1939.) (Bernard Shaw je znan apologetik in oboževalec tudi Mussolinija in Hitlerja.—Ured.)

O tem kontroverznem vprašanju, o katerem smo različnega mnenja, bi bilo priporočljivo, da bi v Prosveti natisnili zemljevid, da bi se članstvo malo poučilo, kje in zakaj so take spletke med velikimi glavami.

Andrej Krizmančič, 126.

Još jedan Kastavac

Kappel, Pa. — Urednika prosim, da mi uvrsti te vrstice v naši Prospeti. Ker so se pričele ženske oglašati, tudi mi moški nečemo zaostajati ali se sramovati svojega jezika. Sosed Louis Pavlinič želi znati, koliko nas je Primorcev naročenih na Prosveto. Jaz znam, da jih je dosti v tej okolici in na Bessemerju imajo Kastavci tudi svoje društvo SNPJ.

Pavlinič pravi, da bi pisal po Primorsko. Ti le kar piši! Meni in njemu se je bilo lahko navaditi slovenski, ker smo bili vsak dan med njimi. V naši vasi so bili vedno trije ali štirje slovenski hlapci (kočijaži), katerim sem škornje snažil za dva solda. Dostikrat sem bil v Pavliničevi hiši in on v naši. Vi ste Pusta častili tri dni, a jaz pa pet dni. V jednoto sem pristopil l. 1924, na Prosveto sem se pa naročil leta 1926.— Pozdrav vsem čitateljem Prosvete.

Ivan Kukwin, 385.

O Novakovem slovarju

Detroit. — Čital sem v Prosveti, da je glavni odbor SNPJ na letni seji vzeli nekoliko v pretres tudi slovar Zvonka Novaka. Jaz sem mislil, da se bo glavni odbor bolj potrudil radi te stvari kot se je. Po mojem mnenju bi bil denar, ki bi ga jednota investirala v to stvar, bolj varno naložen kakor pa v bondih ali v hišnih vknjižbah. Etbin Kristan je pravilno omenil v decembrski in februarski številki Cankarjevega glasnika, kolikega pomena je taka knjiga.

Tako knjigo bi moralo naročiti vsako društvo za svojega tajnika, ker on največ dopisuje s člani. Lahko bi se jih prodalo par tisoč samo društvom; tudi sem prepričan, da se bo hitro prodalo 10,000 izvodov, ker cena bo menda $3.75. Cena Kernovemu slovarju je bila $5, pa je bil hitro prodan, dasi je bil le poloviční. Koliko rojakov je, ki mislijo, da znajo dobro angleški—govoriti mogoče že, toda pisati pravilno je zopet vse nekaj drugega. Kernov slovar je bil dober, da se je človek z njegovo pomočjo vadil čitati angleško, toda pri pisanju ga ni mogoče rabiti, ker nima slovensko-angleškega besedila. Kdor bo imel Novakov slovar, bo lahko sesta-

(Dalje na 3. strani.)

Kakšna je Rusija?

Norman Thomas in Joel Seidman

STROKOVNE UNIJE—16

Sovjetske strokovne unije so največje na svetu; štejejo 23,000,000 članov, ki so organizirani v 162 unijah in predstavljajo 82% vseh delavcev in uslužbencev (te številke so od septembra 1938). Nekdaj so te unije sodelovale v upravi industrij in so skušale biti neodvisne zastopnice delavcev. Toda voditelji, ki so ipovedovali to mnenje, kakor na primer Tomsky, so bili "likvidirani" in danes so unije le orodje države. Delavci niso prisiljeni, da se jim pridružijo, toda večinoma vsi postanejo člani vsled tega, da imajo prednost pri socialnem zavarovanju in tudi drugače. Formiranje neodvisnih unij je v Rusiji prepovedano; sovjetski delavec, ki želi postati unijski član, se lahko pridruži uniji, katero mu je preskrbela država. V prvih letih sovjetskega režima je moral spadati vsak delavec uniji.

Namen sovjetskih unij je navidezno kolektivno pogajanje, in v resnici tudi razpravljajo o plačah, delovniku in delovnih razmerah z upravo ter sklepajo pogodbe. Toda o kolektivnem pogajanju ni bilo dosti slišati od leta 1933. V resnici pa ne more biti nobenega kolektivnega pogajanja, kakor te besede razumejo unijisti po drugih državah, ker so voditelji sovjetskih unij in tovarniški ravnatelji pod dominacijo komunistične stranke, kateri so tudi odgovorni za disciplino. Ako stranka sklene, da se morajo zvišati produkcijske norme (količina produkcije), morajo voditelji unij enostavno sprejeti ta odlok, kakor tudi pristati na vse druge smernice.

Kjer pa država določi plače, delovne ure in delovne razmere, se skoraj ni o čem kolektivno pogajati. Kljub temu so visoki unijski voditelji ukazali unijam, naj sklenejo pogodbe. Vendar pa unije pomagajo pri izravnavanju pritožb in skrbe, da delavci dobe, do kar so upravičeni po pogodbah. Podobne naloge vrši tudi kompanijske unije v Združenih državah in ruske unije so jim veliko bolj podobne kakor pa pravim unijam. Človek lahko reče vse to in obenem prizna, da bodo unije funkcionirale drugače pod državnim ali socialnim lastništvom kakor pod kapitalizmom. Vendar pa morajo biti unije pod vsakim sistemom neodvisne organizacije delavcev, ki se jih poslužujejo za protekcijo svojih interesov pri delu. O ruskih unijah se ne more reči, da je to resnica.

Sovjetske unije sploh nimajo svoje neodvisne eksistence od države; faktično so postale državni administrativni organ, odkar so bile leta 1933 transferirane unijam funkcije ljudskega komisarijata za delo. Od tedaj unije upravljajo fonde socialnega zavarovanja. Njih druga funkcija je, da zvišajo produkcijo, kakor tudi enforsirajo delovne standarde in vrše kulturne in vzgojne aktivnosti. Po mišljenju Walterja Citrina (angleškega delavskega voditelja) se sovjetske unije "preveč ukvarjajo s produkcijo in premalo zanimajo za resnično protekcijo delavcev." Marsikateri fundamentalni delavski zakon je bil spremenjen v Rusiji leta 1938 in 1939, ne da bi bile unije o tem kaj vprašane. Prav tako vlada lahko od časa do časa spremeni višino zaslužka ruskih delavcev, ne da bi se posvetovala z unijami.

Ali imajo ruske unije pravico do stavke? V odgovor naj citiramo unijskega voditelja A. Lozovskega, urednika avtoritetne *"Ročne knjige o sovjetskih strokovnih unijah."* On pravi: "Proti komu pa naj se unije v USSR borijo? Mar se naj bore proti tisti državi, katera je odpravila izkoriščevalce in ki brani neodvisnost dežele pred tujimi intervencionisti? Seveda ne, ker taka akcija bi bila nesmiselna in kriminalna." Stavka je nesporno svoje vrste borba in bi bila torej smatrana kot kriminalni čin. In v praksi je to tudi resnica, ne glede kaj deklarira oficielna teorija. Ali lahko unija zahteva — brez stavke — višje plače kakor jih je določila vlada? Tudi to bi se lahko smatralo kot borbo in bi bil tak korak smatran kot kriminalni čin.

Kljub temu pa tudi v Sovjetski uniji včasih pride do stavke, in sicer tedaj, kadar razmere postanejo tako neznosne, da jih delavci ne morejo več prenašati brez protesta. Dasi jih sovjetsko časopisje redko ali pa sploh nikdar ne omenja niti z besedo, vseeno sklepamo na podlagi najboljših informacij, da so stavke hitro

(Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 5. marca 1920)

Domače vesti. V Hackettu, Pa., je "španska" pobrala 42-letnega Johna Severa iz Šmartna pri Litiji, člana SNPJ.

Delavske vesti. Rudarska unija opozarja ameriško ljudstvo, da rudarji niso krivi podražitve premoga, kajti podražitev je veliko višja kot znaša povišek rudarske mezde.

Inozemstvo. Italijani izganjajo Hrvate z Reke.

Sovjetska Rusija. Leninova vlada je obrnila stila Anglijo in Ameriko, da ima milijarde dolarjev v zlatu za nakup tujega blaga, če se odpre trgovina.

(Dalje iz prve kolone.)

jetski Rusiji in našli boste — če boćete najti — da tam prihaja vsa iniciativa od zgoraj od diktatorja, delavec pa nima nobene besede glede svojega dela in uprave kapitala. Našli boste, da je Nemčija z Italijo vred prav tako "delavska" država kakor je Rusija "delavska" država — ali obratno.

Iz Berlina ali Moskve?

Vsem onim, ki še vedno vidijo "veliko razliko" med Hitlerjevim nacizmom in Stalinovim komunizmom, toplo priporočamo, da prečitajo sledeče vrstice, ki so besedilo manifesta, katerega je pred nekaj dnevi objavil dr. Robert Ley, šef Hitlerjeve "delavske fronte" v Nemčiji in kateri je naslovljen na "delavce vseh dežel":

"Delavci vseh dežel, združite! To velja tudi vam, delavci Anglije in Francije! Delavci vseh dežel, vstanite in spoznajte, da je to vojna, katero vodi denar proti vsem delavcem, torej proti predstavnikom dela in ustvarjajočim človeškim bitjem! Iz tega sledi, da se morajo vsa ustvarjajoča človeška bitja (delavci) združiti. Geslo vseh zdramljenih narodov, katerim je delo centralna točka njihovega življenja, mora odslej biti: Delavci vseh dežel, združite se in zdrobite angleški kapitalizem! — Vi mladi narodi sveta, ki se trudite, da bi se razvili, združite se in uničite starega angleškega zmaja, ki sedi na zakladnici zemlje in vam brani do bogastev! Mladi revolucionarni narodi se morajo zediniti v tej borbi in pognati angleško denarno mošnjo s polja okamenelega starega sveta. — Mi Nemci, in z nami vred nemški delavci, smo ponosni, da tvorimo prednjo stražo vas vseh mladih narodov. Mi smo navajeni in voljni udariti po glavi kapitalizma, kjerkoli se nahaja in v kakršni koli formi ali osebi se pojavi . . . Delavci vseh dežel, združite se! Vaš, kakor naš, skupni sovražnik je angleško-judovska demokratična visoka financa . . ."

Gornje besedilo se prav nič ne razlikuje od običajnih besedil, ki zadnje čase prihajajo iz Moskve. Tudi v Moskvi danes najbolj strašijo z angleškim kapitalizmom, kakor da drugačnega kapitalizma ni več na svetu.

Prvi stavek gornjega manifesta je znan slehernemu socialistu — saj je dobesedno vzet iz Komunističnega manifesta, ki sta ga objavila Marks in Engels pred malo manj ko sto leti! "Delavci vseh dežel, združite se!" je geslo socialističnih delavcev do malega že sto let in zadnjih 22 let neprenehoma odmeva iz komunistične Rusije — ampak zdaj je to geslo osvojil tudi Hitler s svojimi rablji vred, isti krvoločni in sadistični Hitler, ki je v zadnjih sedmih letih dal poklati in postreliti na tisoče in tisoče socialistov in komunistov — kakor je dal krvoločni Stalin v zadnjih štirih letih postreliti na tisoče in tisoče delavcev, samih komunistov, v Rusiji!

Hitler je dal postreliti na tisoče in tisoče socialistov in komunistov zato, ker so bili "izdajalci," ker so se "prodali komunistični Rusiji," na drugi strani je pa Stalin dal postreliti na tisoče in tisoče sovjetskih državljanov tudi zato, ker so bili "izdajalci," ker so se "prodali nacijski Nemčiji" . . . !

Ali ni zdaj združitev Hitlerja in Stalina dokaz, da so bili vsi oni tisoči in tisoči na obeh straneh ustreljeni po nedolžnem? Kdo bo zdaj sodil Hitlerja in Stalina zaradi izdajstva, ko sta se "prodala drug drugemu," torej zaradi zločina, zaradi katerega je moralo umreti na tisoče in tisoče delavcev v Nemčiji in Rusiji?

Kje je torej še kakšna razlika med Hitlerjem in Stalinom ter med nacizmom ali Hitlerjevim nacionalnim socializmom in Stalinovim nacionalnim komunizmom?

Kakšna razlika je v tem, da v Berlinu kakor v Moskvi ali v Moskvi kakor v Berlinu objavljajo manifeste za boj proti angleškemu kapitalizmu (samo angleškemu!), manifeste, v katere vpletajo Marksova gesla?

Pomislite to samo malo vi, ki še danes varate sebe in poskušate varati druge, da je razlika med Hitlerjevim nacizmom in Stalinovim komunizmom! Pomislite malo, preden se štulite med — socialiste in nekaj čvekate, da vam je za demokracijo!

Premislite malo to strašno dejstvo tudi vi, ki še vedno pripovedujete, da nacizem ali fašizem vsake vrste je poslednja stopnja brutalnega kapitalizma, dočim da je ruski komunizem prva stopnja socializma . . .

Premislite malo svojo silno zmoto! Primerjajte v temeljnih potezah današnji položaj privatnega kapitala v Nemčiji in Italiji s položajem državnega kapitala v Rusiji in našli boste, da je na obeh straneh kapital pod trdno kontrolo oborožene diktature.

Primerjajte tudi današnji položaj delavca v Nemčiji in Italiji s položajem delavca v sov-

(Dalje v zadnji koloni.)

Novice z starega kraja

z Slovenije

D SEDMIH DVA MRTVA OD PLAZOM

Škofja Loka, 26. januarja.— Posestnik in lesni trgovec, po ej Poljanski dolini znani Ju- Stanonik iz Loga, se je bil menil, da spravi nekaj lesa iz da. Prepeljati so hoteli do- v predvsem hlode. Včeraj zju- j se je odpravilo v gozd se- n ljudi in šest konj s sanmi ed, šel je tudi gospodar Sta- nik sam. Od Loga proti levi v lhograjske Dolomite se vije apa, ki teče po njej potok Sou- t. Svet je tod zelo razjeden, petine so ostre, saj padajo braj pravokotno navzdol. Do sreče je prišlo sredi dopoldne- Po eni verziji že tedaj, ko hotel Stanonik s svojimi ljud- šele v grapo, po drugi vesti šele tedaj, ko so se vozovi loženi s hlodi vračali proti Lo- Bilo tako ali drugače, bi- a nesreče ne eno ne drugo ne bremeni. Medtem ko so bili dje z živalmi stisnjeni v gra- je prihrumel nad nje veli- nski plaz, ki je drsel svojih metrov s hriba navzdol. Ako mislimo, da je snega tod čez ter in v hribih še več, nam bo no, da so se valile nad ljudi in ali ogromne množine. Še pre- n so mogli ljudje dojeti ne- rnost, jih je plaz že dosegel, tudi kako se boš v grapi re- in izognil. Na desno in na le- strmina, spredaj in zadaj vi- ko zasnežena pot! Plaz je v kaj trenutkih zagrnil vse: lju- konje in sani. Čeravno se je bralo do pet metrov snega, je spodarju vendarle uspelo, da je izmotal. Kmalu za njim je išel na dan tudi eden delavec. Grobna tišina, a pod njo poko- ni ljudje . . .

Čeravno sama hudo izmučena, a hitela Stanonik in delavec v g. Najprej sta obvestila Sta- nikove ljudi na žagi in kmalu zvedela za plaz vsa vas. Brž je zbralo okrog 30 odraslih di, ki so leteli z lopatami na- j v grapo, da rešijo, kar se re- i da. Trud ni bil zaman. S hi- m delom je uspelo rešiti še tri ške. Tudi pet konj so spravili plazu. Žal pa prizadevanje ni o do konca nagrajeno z onim pehom, kakršnega so si vsi dje tako iskreno želeli. Po eh urah napornega dela so si- r res dosegli še poslednja dva oška, ki sta ležala globoko po- pana pod snegom, toda bila obadva že mrtva. Žalost je jela vse. Obvestili so banovin- ega zdravnika dr. Milana Gre- rčiča iz Gornje vasi, ki pa jub vsem prizadevanjem ni ogel povrniti mladima človeko- a življenja. Žrtvi plazu sta šar Franc Mrak, star 35 let in e dveh otrok, ter samski de- vec Jože Miklavčič, star 28 let doma iz Volč v občini Polja- V snegu je obležal tudi konj. Ganljiv sprevod se je pomi- l sredi včerajšnjega dneva oti Logu . . . Pretrsljivo je bi- snidenje Mrakove družinice z rtvim očetom. Obup, žalost, k! Obe žrtvi plazu so položili skupni mrtvaški oder pri ažboniku, odkoder bosta na- opili svojo poslednjo pot v kofjo Loko. Nesreča, ki ji ena- ne pomnimo, je vzbudila v ej javnosti res globoko obža- vanje.

rško je brez vode

Krško, 26. januarja.—Letoš- a ostra zima nam je prizade- la tudi v Krškem precej ne- ečnosti. Zaradi nizkega sta- a vode so zadnje dni vsi vod- jaki brez vode in gospodinje orajo daleč hoditi po vodo, ki vsa kalna, če jo sploh dobijo, er zasebniki svoje vodnjake klepajo. Večina vodnjakov pa sploh zamrznila. Občinski etje naj zdaj resno premislijo, ako bi bilo najlažje narediti vo- vod, ker večno ne moremo tati samo pri obljubah. Želi- o, da bi bilo Krško tujsko-pro- etno središče v Spodnjem Po- aju, pa še vodovoda nimamo. bljubljajo nam tlakovano cesto ozi mesto in nov most, a z drastvenega stališča najbolj otrebne reči ne moremo dobiti. Avtobusna proga Krško—Novo mesto je zaradi visokega snega do nadaljnjega ukinjena, na kar opozarjamo potujoče občinstvo. Ko bo začel avtobus spet voziti, bomo pravočasno sporočili.

Družinski glavarji so napadli fante

Primskovo, 28. junija. — Povsod velja pravilo, da gre fantom marsikatera pravica, ki jo izgube moški takrat, ko stopijo v zakon. Zdaj, ko je na Dolenjskem precej žganja, so pa tudi stara pravila postavljena na glavo. O tem nam govori dogodek, ki se je odigral v primskovški fari. Tja so prišli fantje z Oble gorice, malega naselja pri fari na Primskovem. Tam so se dalje časa zadržali, proti popoldnevu pa so se oglašali še po vaseh, ki leže med potjo in so jim vsepovsod ponudili žganja za "okrepčilo."

Ko so se fantje vračali proti večeru domov, so bili razigrane volje in so vso pot prepevali. Veselo razpoloženi so prišli v vasico Mulhe pod Primskovim. Tam je bila zbrana druga taka veseljaška druščina, ki so jo tvorili že poročeni možje. Ko so začuli, da gre skozi vas gruča fantov, so stopili nekateri možje iz hiše, kjer so sedeli dotlej pri steklenici žganja. Začeli so šariti med mladino. Eden izmed možakov se je obregnil ob fante in jim je jezno ukazal: "Smrkavci in pastirji, takoj spat, tu ne boste nič kravala uganjali!" Take besede pa so razburile mladino. Brž se je našel eden med fanti in je zakoncem vrgel v brk: "Mi smo ledik pa frej in nas ne bo nobeden komandiral. Tisti, kdor ima doma sitno babnico, da ga suče kakor veter petelina na strehi, naj gre s poti in se naj kar nič ne usaja!"

Nato so začele padati tako z ene kakor z druge strani zbadljivke. Fantje so začeli žaliti može in njihove žene. Vrišč je bil od trenutka do trenutka večji. Zdajci so se razvneli možaki. Iz bližnjih plotov so začeli lomiti late. Ker je bilo možakov več kakor fantov, se je starejšim posrečilo, da so izrinili fante na rob vasi. Je že res, da se stari panji najbolj razvnamejo; tako je bilo tudi v Mulhah. Možaki so se počutili čisto mladeniške in so s krepeljci in koli tolkli po fantih. Mladina se je nato pognala v beg, možje pa za njimi.

Kakor zajci so tekli fantje pred svojimi starejšimi znanci. Tone iz Oble gorice pa je imel smolo. V snegu mu je spodrsnilo, da se je zavalil po tleh. "Pobijte smrkavca!" so se bodrili možje in udarjali po fantu . . . Čeprav je bil Tone od udarcev že ves pobit, se mu je posrečilo, da je nekaj korakov še stekel po snegu. Spet so ga dohiteli in pobili na tla. Pa so spet znova zapeli koli po mladeniču. Nato so ga pustili samega v snegu. Fant bi postal gotovo žrtev ran in mraza. Člani njegove druščine so ga pa po bitki šli iskat. V snegu so ga našli nezavestnega. K ranjencu so poklicali zdravnika, ki je ugotovil, da ima glavo razbito na 4 mestih, tako krvoločno so ga pretepali zakonci. Zaradi udarcev je črn in razbit po vsem životu. Očividno so mu tudi pretresli možgane. Desna roka in desna noga sta mu čisto mrtvi. Tako so torej zdelali nesrečnega mladeniča, ki je znan kot miren in tih fant. Orožniki so uvedli strogo preiskavo.

KOROŠKI DROBIŽ

Dobro obiskane in lepo uspele občne zbore so imela **slovenska kulturna društva** v Glinjah, Št. Lipšu, Žitari vasi in Dobrli vasi. Posebno razveseljivo je, da so se v slovenskem prosvetnem delu pojavili zopet Glinjčani, ki jim je bilo svoječasno prosvetno društvo razpuščeno, v okvirju novih društvenih pravil pa se lahko zopet udejstvujejo. Njihova nada so mladi pevci in pevke, predvsem pa novi odbor z Janezom Korenjakom na čelu. Šentlipški pevci bi se s svojim ubranim petjem lahko pokazali z uspehom tudi na večjih prireditvah. Vodja njihovega društva ostane še nadalje Jože Golavčnik. Na vseh občnih zborih je bilo opaziti mnogo zanimanja in rastoče volje za vsestransko prosvetno udejstvovanje. Slovensko kulturno društvo v Žitari vasi bo še naprej vodil J. Rutar, v Dobri vasi pa je postal vodja mladi J. Hochl.

Posamezne občine so dobile nalog, da morajo poskrbeti gotovo količino lesa. Sedaj nalagajo občine posameznim kmetijam, koliko lesa morajo do spomladi oddati. **Oddaja lesa** — seveda proti odplačilu — je obvezna za vsakega kmeta, ki ima gozd. Verjetno je, da so predvidene tudi možnosti, da se količina predpisanega lesa zmanjša, če bi ga kmetija ne mogla oddati brez škode.

V Bličovsu je bilo v preteklem letu 22 rojstev in 18 smrti. Kakor izgleda, je ta fara ostala pri starih običajih.

Na zborovanju pokrajinskih govornikov v Celovcu je med drugimi govoril tudi vodja oddelka za narodnostna vprašanja v ministrstvu za propagando dr. Krieg o problemu preseljevanja. Listi govorijo, da je govoril najprej o Koroški, nato pa je prešel na preselitev Nemcev iz baltiških držav in Italije.

Celovec izda za **pometanje in kidanje snega** dnevno nad 2,000 mark samo delavcem.

Za letos nameravana proslava **700-letnice Beljaka** je bila preložena na poznejši čas.

Celovška statistika kaže v preteklem letu 2209 rojstev, 1245 porok in 1236 smrti. Seveda je treba računati, da so pri gornjih rojstvih vzeti tudi otroci, ki so se rodili v celovški bolnišnici, ki pa sicer ne spadajo v celovško območje.

Preteklo soboto je bila v Celovcu na Trgu junakov ob navzočnosti generalnega poročnika v. Nagyja in pokrajinskega vodje Kutschere **slovesna zaprisega vojaških novincev.**

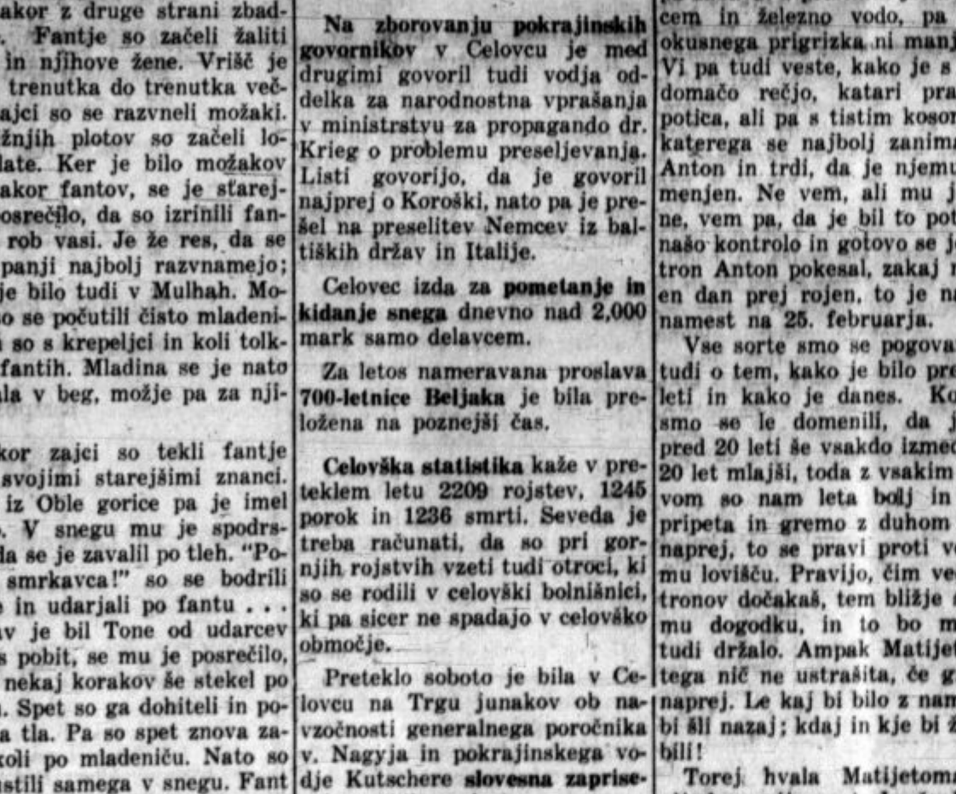

Zastave z dolarskimi bankovci v paradi Kitajcev v New Yorku, ko so praznovali kitajsko novo leto.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

vil vsako angleško pismo, ali pa pismo prestavil v slovensko.

Jaz bi svetoval, naj bi se vsako društvo vseh slovenskih organizacij obvezalo, da bo nabavilo ta slovar za svojega tajnika, ker to ceno bo zmoglo vsako društvo iz svoje blagajne. Koliko društev je naročilo Mladineojev Adresar, kateremu je bila ista cena — $3.75. In kaj jim koristi ta knjiga? Po mojem mnenju prav nič, ker ljudje se selijo vsak dan in tudi društveni uradniki se zmeraj menjajo. Ta adresar bo imel koristi le za onega, ki bo pisal zgodovino ameriških Slovencev.

Torej, bratje in sestre, tukaj se vam nudi prilika, da si nabavite knjigo, ki vam bo trajne vrednosti. Pišite dopisnico ali pismo Zvonko Novaku, da si želite nabaviti njegov slovar. Prepričan sem, da se ne bo nihče kesal, ki ga bo kupil.

Anton Potokar, 518.

Matija razbija

Herminie, Pa. — Vem, da bodo čitatelji Prosvete debelo gledali, kaj je to za ena zverina, ki razbija. Vsem čitateljem pa je gotovo znana prislovica, da sv. Matija led razbija, če ga ni, ga pa naredi na svoj rojstni dan 24. februarja.

Letos pri nas ni imel tega posla, to je, da bi ga moral delati, ker ga je našel dovolj. Samo razbiti ga je hotel in tudi ga je. To je bil naš rojak Matija Drap in njegov sin v Keystonu. Rekla sta takole: če se led sam naredi, naj se pa tudi sam stopi. Vendar pa se je mlajši Matija premislil in prinesel staremu Matijatu — očetu — veliko kladivo in mu reče: Zdaj pa le po njem! Stari Matija ga dvigne in zavpije: Je že naš! Vsi navzoči mu pritrdimo, da zna dobro. Udarili je tako, da so kar doge zaškripale, navzoči pa smo začeli: Živijo, na zdravje, še na mnoga leta! Vesel je led razbijal, nas pa zabaval s pristnim ječmenovcem in železno vodo, pa tudi okusnega prigrizka ni manjkalo. Vi pa tudi veste, kako je s tisto domačo rečjo, katari pravimo potica, ali pa s tistim kosom, za katerega se najbolj zanima sv. Anton in trdi, da je njemu namenjen. Ne vem, ali mu je ali ne, vem pa, da je bil to pot pod našo kontrolo in gotovo se je patron Anton pokesal, zakaj ni bil en dan prej rojen, to je na 24. namest na 25. februarja.

Vse sorte smo se pogovarjali, tudi o tem, kako je bilo pred 20 leti in kako je danes. Končno smo se le domenili, da je bil pred 20 leti še vsakdo izmed nas 20 let mlajši, toda z vsakim dnevom so nam leta bolj in bolj pripeta in gremo z duhom časa naprej, to se pravi proti večnemu lovišču. Pravijo, čim več patronov dočakaš, tem bližje si temu dogodku, in to bo menda tudi držalo. Ampak Matijeta se tega nič ne ustrašita, če gremo naprej. Le kaj bi bilo z nami, če bi šli nazaj; kdaj in kje bi že vsi bili!

Torej hvala Matijetoma za uljudno prijaznost. In če bi se slučajno kakšen led napravil okoli sv. Frančiška, mojega patrona, bom pa jaz povabil in ga bomo kar stopili, ravno tako kakor smo s tvojim naredili v prijazni družbi rojakov in njihovih družic.

Frank Fink, 200.

William D. Pelley, načelnik Srebrnih srajc, protižidovske organizacije.

Kakšna je Rusija?

(Nadaljevanje z 2. strani.)

izravnane, navadno v nekaj urah in da so odpravljenje najslabše razmere, proti katerim je največ pritožb. Toda voditelji stavke navadno tiho pa hitro izginejo in o njih mogoče ne bo nikdar več glasu. Tudi najbolj preprost delavec ve, da je tajna policija zopet na delu. Pod sistemom pravega socialnega lastništva bi res skoraj ne moglo biti vzroka za stavke, katerih bi tudi ne bilo, dokler bi z delavci dostojno postopali. Toda najboljši sodniki o tem naj bi bili delavci, ki bi morali vedno imeti pravico, da z dramatično akcijo opozore na svoje pritožbe in zahtevajo izboljšanje.

(Dalje prihodnjič.)

Krvava volilna kampanja v Argentini

Buenos Aires, Argentina, 4. marca. — Štiri osebe, med temi provinčni senator, so bile ubite v izgredih v zvezi z volitvami v štirinajstih provincah. Senator Luis Guerci je bil ustreljen v političnem prepiru s svojimi nasprotniki, v provinci Santa Fe pa so bili ubiti trije člani Civilne unije, radikalne politične organizacije.

Prodaja alkoholnih pijač omejena v Franciji

Pariz, 4. marca. — Dekret, ki omejuje prodajo likerjev in drugih opojnih pijač, bo stopil v veljavo jutri, se glasi uradno naznanilo. Ob torkih, sredah in sobotah ne bo mogel nihče kupiti teh pijač. Vlada bo skrbela, da bodo vojaki na fronti dobivali kuhano vino.

Konvencija jeklarske unije v Chicagu

Chicago, 4. marca. — Philip Murray, načelnik organizatoričnega odbora jeklarske unije (CIO), je včeraj naznanil v Pittsburghu, da bo imela organizacija svojo drugo konvencijo v Chicagu. Pričela se bo 14. maja. Murray je dejal, da bo na konvencijo prišlo okrog tisoč delegatov iz vseh krajev Amerike in Kanade.

Židovske demonstracije v Palestini

Jeruzalem, 4. marca. — Židje so obnovili demonstracije v znak protesta proti zakonu, ki omejuje prodajanje arabske zemlje židom. Vršile so se v Tel Avivu, Jeruzalemu in Hajfi. V slednjem mestu so demonstrantje napadli policijsko postajo s kamenjem. Več policajev in demonstrantov je bilo ranjenih.

LISTNICA UREDNIŠTVA

F. Z., Chisholm, Minn.: O komuni na Hrvaškem nam ni ničesar znanega. O komunizmu bomo pisali o priliki, dasi je že bilo v Prosveti o tem dovolj napisanega.

20 nasvetov kopanja dojenčka

1. Dojenčka moramo vsak dan kopati. Edino pri kopanju se njegova koža iznebi vseh nepotrebnih toxinov. S tem, da lahko prosto brca, se pa sprosti njegov živčni sistem. . . Poleg tega je otroku kopanje v veliko zabavo.

2. Dojenčka smemo kopati samo v toplem, dobro zaprtem prostoru. Največji sovražnik otroka je prehlad. Zato pazimo, da med kopanjem in po njem ne bo prepiha.

3. Eno leto starega otroka kopajte zjutraj ob 9. uri, ker je to najbolj pripraven čas zanj. Kopal se bo torej pred jedjo—navadno dobi zajtrk okrog 9. ure —in bo imel še dovolj časa za sprehod ob 10. uri ali ob pol 11. uri.

4. Ko otrok že hodi in se valja po pesku, ga pa kopajte pred večerjo. Tako bo utrujen lahko mirno in hitro zaspal.

5. Naj bo dojenček še čisto majhen ali pa nekoliko večji, če je nemiren ponoči, ga kopajte zvečer. To ga bo pomirilo in ga uspavalo v boljši in globlji sen.

6. Kopanje sme trajati samo pet do osem minut. Predolgo kopanje je namreč prenaporno za mladi organizem. Poleg tega je pa še večja možnost prehlada.

7. Toplota kopeli ne sme znašati več ko 37° C in tudi ne manj ko 36° C. Prevroča kopel namreč poveča pritisk krvi in utruja, prehladna kopel pa je nevarna zaradi prehlada.

8. V začetku merite toploto s toplomerom, pozneje boste pa lahko že sami določili pravo toploto. Zapomnite si dobro: za določevanje toplote naj ne bo roka, temveč komolec, ker je ta najbolj občutljiv in čist.

9. Kopalno kad postavite kolikor mogoče visoko. S tem si boste olajšali delo pri kopanju, poleg tega vas pa še križ ne bo bolel.

10. Pred kopalno kadjo položite blazino, pokrite z rjuho ali debelo brisačo. Tako boste otroka laže položili, ga slekli in oblekli, kakor pa če ga vzamete na kolena. Poleg tega se bo pa še mati laže gibala.

11. Preden otroka slečete, se dobro prepričajte, ali imate res vse pri roki. Otroka nikakor ne smete pustiti v vodi, medtem ko vi iščete milo ali brisačo. Posebno pazljivi bodite takrat, ko otroka dvignete iz kopeli in ga zavijete.

12. Otroško milo mora biti posebno dobro izbrano. Ni važno, da je dišeče, toda važno je, da ga uporabljate samo zanj. Otroška koža je namreč zelo nežna, zato jo varujte vseh dražljivih snovi, ki povzročajo rdečico ali celo izpuščaje.

13. Če je otrok umazan, ga očistite že pred kopanjem, in sicer v trenutku, ko ga slečete. Voda, v kateri ga kopljete, mora biti namreč popolnoma čista.

14. Vsako jutro mu umivajte glavo z milom, skrbno mu jo posušite in ščetkajte lase z mehko ščetko. Zmotno je namreč misliti, da je nevarno otroku umivati glavo. Če se mu napravijo hraste, mu namažite glavo z vazelinom, jo pokrijte s čepico in mu jo drugo jutro umijte z milom.

15. Pred kopanjem očistite otroku obraz, oči, ušesa in nosnice z vato in z mlačno vodo. Koža na obrazu je namreč zelo nežna, medtem ko sta rokavica za umivanje ali goba preraskavi in sta težko tako čisti kakor vata. Nikar pa ne uporabljajte uhotrebcev!

16. Pri kopanju držite otroka z levico pod tilnikom in rameni, ker otrok še ni dovolj velik, da bi sam sedel. Z desnico ga pa umivajte z milom.

17. Bodite pazljivi pri izplahovanju. To stvar morate opraviti temeljito, da ne ostane na otrokovi koži prav nič mila.

18. Ko vzamete otroka iz kopeli, imejte pripravljeno toplo kopalno brisačo. Otroka dobro drgnite in temeljito obrišite. Posebno pažnjo polagajte na prste na nogah in rokah in na vsa mesta, kjer se koža guba. Suha mesta pa obilno napudrajte z lojevcem.

19. Po kopanju se prepričajte, ali niso otrokovi nohti predolgi in ali so čisti. Nevarno je namreč, če se praska, ker lahko dobi huda kožna okuženja, ture, izpuščaje in podobno.

20. Po kopeli mora imeti otrok popoln mir, najbolje je, če zaspi, kajti tako se njegovi živčki najbolj sproste.

Plača ženskam se dviga hitreje kot moškim

Washington, D. C., 4. marca. — Frances Perkins, tajnica departmenta za delo, poroča, da je mezda delavkam v vseh večjih industrijah hitreje rasla v prvem letu federalnega mezdnega zakona kot je pa moškim delavcem. Isto velja za delovnik, ki se za ženske hitreje krajša kot za moške. Poročilo se nanaša na čas od 1. septembra 1937 do 1. septembra 1938.

Franco zatrl organizacijo prostozidarjev

Madrid, 4. marca. — Dekret vlade diktatorja Franca, ki določa zatrtje organizacije prostozidarjev, je pravkar stopil v veljavo. Vsakemu, ki ostane član organizacije, preti težka zaporna in denarna kazen. Dekret določa tudi konfiskacijo premoženja prostozidarske organizacije.

Tristo Kitajcev utonilo

Šanghaj, 4. marca. — Tristo Kitajcev, med temi več žensk in otrok, je utonilo, ko se je prevrnila ladja, na kateri so se vozili, v bližini Ningpa. Panika je nastala med njimi, ko je nekdo pričel kričati, da prihajajo japonska bojna letala.

Laborit zmagal pri volitvah v Avstraliji

Sydney, Avstralija, 4. marca. — Zmaga laborita pri nadomestnih volitvah se smatra za udarec vladni vojni politiki. Delavska stranka se je izrekla proti prisilni vojaški službi in pošiljanju čet v Evropo.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

PALANDECH'S
YUGOSLAV AMERICAN
RADIO BROADCAST

CIGANKA IVA

Tomaž jo je opazoval kako šiva. Delala je velike in dolge šive, ki so si klicali med seboj: drži ti, jaz ne morem. Iva je opazila, kaj gleda, pa je rekla: "To delo ni zame." Tomaž se ji je približal, ona se mu je malo umaknila, pri tem ji je zdrknilo raztrgano krilo iz roke. Iva je hitro stisnila skupaj raztrgano krilo ter pogledala Tomaža. Njen pogled ga je segrel. — Zunaj je tihi mraz, ki reže v kosti, a v lopi je gorko, tam sta Iva in Tomaž sama. Tomaž, zdrav, mlad in spočit. Iva, v kateri pluje nemirna ciganka kri. Kdo bi se vzdržal! Odpovedala je modrost in pamet. Narava je čudna sila in Tomaž ni zamudil priložnosti . . .

Proti poldnevu so se vrnili cigani. Mati jim je napravila kosilo, sedli so na ognjišče, na katerem je plapolal visok ogenj. Tomaž je šel v drvarnico, tam je sekal drva. Sam sebi ni zaupal, kako se bi zadržal takrat, ko se bi srečal z Ivinimi pogledi. Mislil si je: bolje je, da sem tukaj. En sam nepreviden pogled in mati bi takoj sumila, da nekaj je bilo — ali bo.

Naslednji dan so šli zopet prosit po vasi. Iva je ostala doma — "prehladila se je", tako je rekla materi zjutraj ciganka. Tomaž, ki je šel po steljo, se je prepričal, da je tako zdrava kot prejšnji dan. Mati ni mislila na to; ona je poznala svojega sina, da je pameten in zaupala mu je.

Tretji dan je rekla Iva Tomažu: "Jutri gremo proč od tukaj." Tomaž jo je prosil, naj ne pove nikomur. "Ne boj se," mu je rekla. "Naj pride kar koli, nihče ne bo izvedel, da si ti — —" Pogledala ga je v oči in on je vedel, kaj je mislila. Poslovila sta se danes, ker jutri ne bo časa za to. Drugo jutro so se cigani zahvalili materi za dobroto, katero jim je izkazala, ko jih je vzela pod streho. Niso štedili besed v zahvalo. "Boste videli," je rekla ciganka, "vse to vam bo Bog plačal, drugo leto vam bo polje dobro obrodilo in srečo boste imeli pri živini. V vasi so nam pravili, da se bo vaš sin Tomaž spomladi poročil. Videla sem jo, najlepša je med vsemi v vasi, pridna in usmiljenega srca. Lahko ste vesela, mati, da si je vaš sin izbral tako dobro nevesto."

Iva in Tomaž sta se pogledala. Mati je opazovala njune poglede. Tomaž je to zapazil ter si mislil: "Mati sumi." Hitro je vstal z ognjišča in šel je ven. Kmalu za tem so cigani odšli. Tomaž je začel ugibati, če res mati sumi, ali ga je samo slučajno tako pogledovala, ko je ciganka tako hvalila Marijo. Težko mu je bilo iti nazaj v kuhinjo. Kako se bo zadržal, če ga bo mati tako gledala kot ga je prej? Potem si je mislil, če ne grem, bom s tem potrdil materin sum. Šel je. Mati še pogledala ga ni, le rekla mu je, naj bo doma, da gre v trgovino. Čim je odšla, si je Tomaž oddahnil: nič ne sumi, nič ne ve.

Zopet staro življenje, brez izpremembe. Tomaž in mati sta živela kot prej. Tomaž je hranil svojo skrivnost zase, zopet je hodil vasovat k Mariji, a sedaj je bil ves drugačen, nič več tisti pametni in modri Tomaž. Bolj drzen je bil, ni se več zadovoljil samo s pogledi, zahteval prave ljubezni v dejanju. Mariji se je čudno zdelo, odkod ta sprememba. Tolažila se je: spomladi se poročiva in bo vse v redu.

Počasi se je umikala zima in plaho je prišla v deželo pomlad. Burja je včasih še pihala, a ne več s tako močjo in ne tako mrzla. Namesto snega je padal dež in za tem mrzlim dežjem je polagoma prihajala pomlad. Z njo je prišlo novo zelenje in življenje. Vas je nanovo oživela, ker ona posnema naravo, od katere živi. V vsakem letnem času izgleda drugačna. Po njej se ravna vse delo na polju in travniku.

Tomaž in Marija sta se poročila. Vaške poroke so vedno enake, vedno iste navade. Na polju je bilo spomladi obilo dela, pa se je poroka završila na kratko. Nikamor nista šla na ženitovanjsko potovanje, niti ne na božjo pot. Naslednji dan sta šla oba skupaj delat na polje. Marija se je hitro privadila novemu domu, z materjo sta se dobro razumeli. Mati je gospodinjila naprej, Marija je pomagala Tomažu pri delu. Dnevi so tekli v najlepšem miru in zadovoljnosti. Tomaž se je popolnoma vživel v delo, v Marijini družbi je na vse pozabil, srečen je bil.

Včasih, ko je bil sam, mu je Iva stopila pred oči. Bal se je, kaj bo. Neprijetno ga je dirnila že sama misel, da bi mu Iva utegnila skaliti to srečo v družini. Začel se je kesati, zakaj ni bolj modro in premišljeno ravnal. Saj bi to lahko dosegel prej pri Mariji, če ne bi bil tako neokreten in sramežljiv. "Sem se bal greha, sedaj pa ga imam," si je očital. "Grehi z Marijo so mi sedaj odpuščeni, ko sva poročena, a Ivine grehe, kdo mi bo odpustil? Ona sama, če hoče. Kaj bo, če bi prišla", je premišljal dalje, "nekega dne v hišo in s prstom pokazala name: 'ti si' — —. Kaj bi rekla Marija in mati, kako bi me pogledala. Pa sosedje in Marijini starši, kaj si bi mislili o meni. S prstom bodo kazali za menoj: 'Glejte tistega pametnega in modrega Tomaža, ciganka ga je zmotila!" Grdo me bodo gledati, še župnik me bo pozval na odgovor."

Tomaža je spreletelo. Vedel je, da bi ga recimo župnik najprej hvalil, kakšen vzor fanta je bil vsem ostalim fantom, kako ga bi bil njegov oče vesel, če bi še živel, kako je njegova mati bila ponosna nanj. Pa je treščilo kakor strela iz jasnega neba: ciganka ti očita, te obtožuje dejanja in posledic. Kakšno pohujšanje za vso vas, kakšen velik greh, kazen ne bo izostala. Zakaj si podlegel skušnjavi? Enostavno bi mu odgovoril: Zima je bila, silna burja, jaz pa mlad in spočit in zgodilo se je, da je prišla priložnost, ki me je silila v to. A kaj to, saj je Iva rekla, naj se zgodi kar koli, nihče ne bo izvedel. Več ni mogel misliti, kajti pri tem so mu udarjale besede ljudi: ti si cigančetov oče. Predramil se je iz teh težkih misli in podkrepil vero v Ivine besede.

Nastopilo je poletje. Tomaž je kosil travo na travniku, tam ob deželni cesti, ki se spenja čez majhen hribček za vasjo. Zgodaj je prišel, ko je pogledalo solnce izza gora na vzhodu, je bil že na travniku. Razkoračeno je stal, se hitro pomikal naprej, z dobro sklepano in ostro koso je kosil rosno travo, ki je padala ob strani v visoke rede. Tla so bila gladka, brez krtin, zato mu je šla košnja hitro naprej. Ko mu je Marija prinesla zajtrk, je bil že velik kos travnika pokošen. Sedel je na tla. Marija je postavila košarico z zajtrkom predenj in rekla, da gre pogledat pšenico, če bo kmalu zrela; rasla je na njivi ob travniku. Tomaž je tudi gledal pšenico, kako rumeni, gledal je tudi Marijo, ki je bila vsa drugačna kot prej. Oblika telesa se je zaokrožila, v prijetnem zadovoljstvu se je sam pri sebi nasmehnil. "Vse zori", si je mislil. Začel je šteti na prste, enkrat, dvakrat. Pet mesecev! To ni veljalo Mariji, štel je za Ivo.

Marija se je vrnila in dejala, da bo pšenica kmalu zrela, kaže dobro letino.

(Dalje prihodnjič)

Skupina filmskih igralk in igralcev, ki so bili povabljeni v Belo hišo kot gostje žene predsednika Roosevelta v zvezi s kampanjo zbiranja prispevkov v sklad za pobijanje otroške paralize.

Deseti oče, Šentovec in pasji graben

Slovenska Bistrica, konec januarja—Na višini, tik pred samotnim Šentovcem, ki tako mrko čepi pod veselo ritoznojsko gorico, me je došel človek, oblečen v ogoljen, brezbarven plašč, a brezoblična kučma mu je do oči in čez ušesa pokrivala neobriti obraz. Razveselil sem se ga, ker sem mislil, da sem dobil pravega človeka, ki mi bo pojasnil marsikaj, česar nisem vedel o krajih, skozi katere sem šel zdaj v najlepšem zimskem zatišju. No, dedec je bil res prijazen in zgovoren, čeprav zadnjo lastnost le težko najdeš pri pohorskem človeku. Povedal mi je marsikaj, da je doma gori nekje okrog Lastinje vasi, da je menda najimenitejši človek na svetu, ker je nekaj takega, kar ne more biti noben. Desetih bratov se dosti klati po naših krajih, tudi desetnic je dovolj, ki beračijo od vasi do vasi, a deseti oče je le eden in še ta je pošten in hodi zdajle ob meni in jaz še ponosen nočem biti, da hodim z njim nad Šentovcem, ki je kraj, da ga daleč naokoli ni lepšega in groznejšega.

Začuden sem ga gledal, ker v resnici še nisem bil videl nikoli niti enega desetega očeta in tudi nisem nikoli slišal o njem. Dedec se je posmejal in mi je na kratko razložil vso zadevo. Res je bil deseti oče. Jula s Pohorja je rodila devet otrok, čeprav je bila devica, a vsakega je imela od drugega fanta in je še vsak že kot otrok umrl. Zadnji je bil moj sopotnik, ki ga je premamila vročekrvna Jura, in z njo je imel otroka, ki še danes živi in je zastaven fant in ga le redko kdaj manjka pri fantovskih pretepih. Tako je zadela mojega sopotnika čast, da je postal deseti oče, a desetega očeta menda ni nikjer na svetu, ta slava pripada le njemu in ker se je zavedal te slave, se je oženil z Julo, brž ko je postal deseti oče, in živi še zdaj z njo gori nad Lastinjo vasjo in se skregata pošteno morda le vsake kvatre enkrat.

Strmega klanca je bilo konec, pot je zavila čez plitvo, zamrzlo Devino in se je izgubila doli med redko posejanimi vaškimi hišami. Dedec je baš prenehal s svojo zgodbo. Obraz se mu je raztegnil v širokem posmehu in je z roko pokazal na slabo izhojeno pot, ki se je med snegom vila pod strmo ritoznojsko gorico. "Todle vodi pot v Pasji graben," se je nenadoma zresnil. "Niste naš človek, a vam privoščim, da spoznate naše kraje. Vsakemu ne privoščim tega. Zdaj, ko ste spoznali desetega očeta, se ga pa tudi spominjajte, kakor se spodobi. To čast ste doživeli danes, a glejte, take časti ne doživi vsak človek."

Še enkrat se je zarežal in se je pognal naprej in že ga je skril prvi ovinek onkraj Devine. Moja pot pa se je vila naprej po nizkem, le slabo izhojenem snegu. Visoka kopa vinske gorice se je spenjala nekam v nedogledno višino, a moja pot se ji ni bližala, temveč se je oddaljevala od nje. Naposled je izginila v gozdu in je je bilo nenadno konec. In sem vedel, da me je edini slovenski deseti oče pošteno potegnil in zavlekel na krivo pot.

No, dobra volja me ni prešla in sem šel brez poti naprej. Gozda je bilo kmalu konec in pred mano je zrastla ozka ravnica, naslanjajoča se na strm breg, vrh katerega so bile nasajene tri ali štiri hiše — Klopče. Moral sem se obrniti na levo in sem kmalu našel širok kolovoz, ki je vodil nazaj naravnost proti vinski gorici. In kmalu sem bil v ozki usedlini tik pod zasneženimi vinogradi, v tihi samoti, ki je ne moti nevšečno človeško življenje, v Pasjem grabnu. Dve domačiji sta zrastli tu in se v tem zimskem miru človeku zdita kakor dve poosebljeni pravljici, zlasti Janžekova domačija zbuja vtis pravljice o Sneguljčici, ki se skriva pod vinsko gorico. Drugod bi ne mogla biti tako vesela in vase zamaknjena kot prav tu.

Od tihih domačij se pot strmo vpre v goro in vodi pod trtami do ponosne Windischgrätzove viničarije, ki je od daleč videti kakor visoka stavba, ki je iz mesta zašla v to samoto in ji je skoraj neprijetno, da stoji sama v tem hribu. Tik pred viničarijo stoje vozovi, pred vsakim par močnih konj, ljudje galijo iz nizke kleti visoke, debele sode in jih po močnih lestvah spuščajo na vozove. Radovednost je lepa človeška lastnost in ga nehote nažene v klet. Tu je živahno življenje, viničar se vrti okrog dveh velikanskih sodov, v katerih bi si človek lahko uredil udobno sobo. Dve acetilenki razsvetljujeta klet, ki je prijetno topla in zračna. Hotelir iz Slovenske Bistrice je prišel po kupljeno vino, da ga zvozi v mesto. Gostoljubno postreže popotniku s kruhom, prigrizkom in vinom, ki ga je na preprosti mizici tam v kotu poljubno na razpolago. A le viničar, izredno prijazen, nad vse všeč človek, ga tu pa tam komaj za spoznanje srebne kapljico, vozniki pa molče in hodijo mimo vina, kakor da ga sploh ni na svetu. In človek se čudom čudi, ko se nehote spominja slavne Trške gore in objestnih furmanov, ki so vozili in še vozijo vino z dolenjskih goric, in pametnih, solidnih konjičkov, ki so pripeljali vinske furmane sami domov.

Po prostorni, močno obokani kleti vlada razpoloženje, kakor da se tu obhaja sveto opravilo. Le črpalka hrestne tu pa tam, le plamenček v acetilenki včasih vztrepeče in le vino, ki ga črpalka izganja iz soda, šumi na ves glas in se kakor majhen slap uliva v ogromen škaf, od koder ga spet črpalka žene v drugi sod. Takega smotrnega, naglega in sigurnega pretakanja vina še nisem videl nikjer in nikoli. Reči se mora, da je taka črpalka in tako pretakanje vina lep napredek v našem vinarstvu. Ta način je prvi uvedel pri nas gospod Janžekovič, ki je tod okrog na glasu kot prvi strokovnjak v vinarskih zadevah.

Vozniki so srečno spravili sode na vozove in jih natovorili do zadnjega prostora. Z zastrnjenega neba je pričel pršiti droben, suh sneg, pot je hrapava in strma in treba bo velikega napora, da vozniki spravijo vozove in vino na varno cesto tam doli za gozdovi. A vozniki so spretni in resni. Prav nič ne priganjajo konj, vozovi škripljejo in se majejo po nevarni vijugi in komaj vidno zdrknejo navzdol in že so na ravnici in veselo vlečejo po ravnem škripajoče vozove široki cesti nasproti.

V obokani kleti pa še vedno šumi vinski slap in se peni po ogromni posodi. Črpalka poje neutrudno svojo veselo pesem, zakaj viničar pretaka vino iz orjaškega soda v sod, čigar vsebino so vozniki odpeljali v dolino. Sicer je po prostrani kleti tišina, ki jo le za trenutek pretrga kratka beseda človeka, ki je stopil v kot k mizici, da izprazni v svoje veselje kozarec cinkastega vina. Opojni slap pa prepeva še dolgo uro in zunaj nad goricami se že mrači, ko slap nenadno utihne. Le črpalka zaškriplje še dvakrat ali trikrat in umolkne. Delo je končano, orjak je poln, dočim je njegov drugi tovariš prazen votlo zazvenel.

Doli v Pasjem grabnu, v okusno, skoraj umetniško opremljeni sobi Janžekovičeve domačije se človek prijetno ogreje in se v zanimivi družbi gospodinje, njenih hčerk, sinov in gazde Janžekoviča otrese vseh nadležnih duhov, ki se jih je nabral gori v vinski kleti. Večer se izliva v noč, a človek v gostoljubni sobi pozabi na čas, kakor je pozabil na čudnega desetega očeta s Pohorja, na nevšečno kotlino Šentovca in na povest, ki se vije okrog teh krajev. Sam vrag je v svoji pravi podobi prebival v Šentovcu, a tu doli v Pasjem grabnu je živel v divji pasji podobi in je čuval in stražil na obeh straneh ritoznojsko gorico, dokler ga nekega dne ni sveta Marjeta s posvečenim trsnim kolcem nagnala v njegovo pravo domačijo.

Ko se človek v snežnem naletavanju ponoči vrača v mesto, mora nehote obstati na ovinku in se ozreti nazaj na samotno domačijo pod vinogradi. Svetlo okno veselo sije v noč, ki se beli vsenaokrog, in v človeku nehote vstaja v duši resnična pravljica o Sneguljčici in njeni udobni, prijazni domačiji, posejani s samimi pravljicami in pripovedkami. In vsi ti, v nočni belini razločni trsi se mu v resnici zde kakor bataljoni nemih vojščakov, v popolni bojni pripravljenosti čakajoči na nevidnega sovražnika, prežečega nekje iz teme onkraj gozdov, ki črni leže doli v ravnini.

Josip Vandul.

HUMOR

Najnovejša škotska

Škot je prišel v London in videl na nekem kinu napis: "80-letni starčki in starke imajo prost vstop v naš kino!"

Škotu, bil je tudi sam lastnik majhnega kina, je bilo to zelo všeč. Odločil se je, da bo tudi on naredil za svoje stare rojake tisto ugodnost.

Ko se je vrnil v svoje rojstno mesto na Škotsko, je obesil pred svoj kino desko z napisom: "80-letni starčki in starke imajo prost vstop, če pridejo v spremstvu svojih staršev!"

*

Moderna obleka

"Moj mož nikakor ni sk... Kar se pa tiče mojih oblek... Za tole obleko sem se morala ... besedno boriti, boriti, lahko ... čem za sleherni centimeter."

"No, zdi se mi, da borba ... bila preveč dolgotrajna."

*

Lepa bodočnost

Zaročenka: "Kajne, dr... moj, ko se poročiva, bova im... hišico?"

Zaročenec: "Seveda, ve... ne bova takoj stanovala v p... lači."

Ona: "Rada bi imela tudi ... služkinje."

On: "Oh, saj jih boš imela ... več; vse, drugo za drugo."

PRIPOROČILO ROJAKOM

Ker se bliža pomlad si mnogi ... prenoviti svoje domove, bodisi od... ali znotraj. Skozi mojo dolgole... izkušnjo v barvanju in papira... Vam lahko jamčim o solidnem ... prvovrstnem delu v tej stroki, p... tega pa tudi s zmerno nizkimi c... mi. Na zahtevo Vam prinesem ... Vaš dom vzorce krasnega stenske... papirja ter zmerim sobe za ist... V Johnstownu in okolici se rojak... toplo priporočam.

Andrej Vidrich

706 Forest Ave. - Moxham, Johnst...
Phone F 37-792 —(A...

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR ZA LETO 1940

vsebuje 11 povestnih spisov in črtic, 3 spise iz zgodovine naših organizacij in naselbin, potopis o Mehiki, 9 razprav, člankov in opisov, 11 informativnih spisov, koledarske podatke, pesmi, okrog 70 slik in drobiž.

Obsega 224 strani in je vezan v platno

Stane 75c, kar je za slovensko knjigo v takem obsegu in s tako bogato vsebino izredno malo.

Razpošilja ga knjigarna

"PROLETARCA"

2301 So. Lawndale Avenue - Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado. $6.00		Za Cicero in Chicago je.... $7.50	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je.....$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....